

Маленькі жінки

«Маленькі жінки» — відомий в усьому світі роман Луїзи Олкотт. За півтора століття після першого виходу у світ, він не втрачає актуальності, адже розповідає про базові людські цінності: турботу про близьких, працьовитість, прощення, вміння дружити. Харизматичні герої, ненав'язливі повчання й атмосфера позаминулого століття, в яку нас переносить письменниця, роблять читання роману захопливою пригодою.

Маленькі дівчата

❖ ЛУІЗА ОЛКОТТ ❖

Луїза Олкотт

Маленькі жінки

© Дубовик Л. І., переклад, 2021
© Болдирєва Н. В., обкл., 2021
© Анікіна Н. В., іл., 2021
© ТОВ Видавництво «Ранок», 2021
ISBN 978-617-09-7656-7 (epub)

Усі права збережено.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якій формі без письмового дозволу
власників авторських прав.

Серія «Класичні романи».

Усі права застережено.

Олкотт Луїза

О-53 Маленькі жінки / Луїза Олкотт ; пер. Л. І. Дубовик. — Харків :

Вид-во «Ранок», 2021. — 256 с.: іл. — (Серія «Класичні романи»).

ISBN 978-617-09-6459-5

«Маленькі жінки» — відомий в усьому світі роман Луїзи Олкотт. Півтора століття тому було здійснено його перше видання і відтоді твір не втрачає актуальності, адже розповідає про базові людські цінності: турботу про близьких, працьовитість, прощення, вміння дружити.

Харизматичні герої, ненав'язливі повчання й атмосфера позаминулого століття, в яку нас переносить письменниця, роблять читання роману захопливою пригородою.

УДК 82-93

❧ ЛУЇЗА ОЛКОТТ ❧

Маленькі жінки

(скорочено)

Розділ 1

Подорож пілігримів

Без подарунків і Різдво не Різдво, — невдоволено пробурчала Джо, потягуючись на килимку перед каміном.

— Як це огидно — бути бідним! — зітхнула Мег, поглянувши скося на свою стару сукенку.

— Несправедливо, коли в одних дівчат купа гарних речей, а в інших немає нічогосінько, — ображено засопівши, додала маленька Емі.

— Зате у нас є тато й мама, а ми всі — одна в одній, — весело озвалася зі свого куточка Бет.

По цих підбадьорливих словах дівочі личка на мить зяясніли, але одразу ж посмутніли знову, бо Джо гірко промовила:

— Немає у нас татка й не буде, поки ця клята війна не скінчиться...

Вона не вимовила вголос: «А може, й ніколи», але кожна з дівчаток подумки додала ці слова, замислившись про батька, який так далеко від них — там, де війська північних штатів стинаються з мешканцями півдня.

Запанувала мовчанка. Нарешті Мег заговорила удавано жвавим голосом:

— Гадаю, мама має рацію, запропонувавши утриматися цьогоріч від подарунків на Різдво. Вона вважає, що ми не повинні витратити гроші

на задоволення, коли чоловікам так важко на фронті.

— Кожна з нас має лише один долар, і навряд чи ця кишенькова дециця якось може допомогти армії, навіть якщо ми пожертвуємо ці гроші. Узагалі-то, я не чекаю від вас жодних подарунків, проте хочу купити собі «Ундіну Сінтрама». Я так довго мріяла про цю книжку! — промо-вила Джо.

— А я думала витратити свій долар на нові ноти, — ледь чутно зітхнула Бет.

— А мені конче треба кольорових олівців, — рішуче заявила Емі.

— Матуся нічого не казала про наші кишенькові гроші. Тож нехай кожна з нас побалує себе й купить, що бажає, — бодай трошки порадіємо! — запропонувала Джо. — Невже ми не заслужили хоч уряди-годи краплю втіхи, адже так старанно працювали!

— О, мені й справді тяжко довелося: цілісінькі дні мусила вчити цих набридливих дітей, — почала знову жалібно Мег.

— Мені також було анітрохи не легше, — заявила Джо. — Кому б то сподобалося годинами сидіти сам на сам із примхливою старою бабцею, яка повсякчас приндиться, крутить носом і дошкуляє так, що ти ладна викинутися з вікна?

— Звісно, недобре нарікати, та, як на мене, мити посуд і витирати пил — найогидніша робота на світі. Від неї руки робляться наче дерев'яні, так що я навіть не можу як годиться грати гами, — і Бет, гірко зітхнувши, поглянула на свої зазублені руки.

— Дівчата, жодна з вас не страждає, як я! — вигукнула Емі. — Адже вам не доводилося сидіти в школі з нахабними однокласницями, які щоразу доносять до вух учителя, що ти не знаєш уроку, кепкують з тебе і твого вбрання, кривдять через те, що маєш не надто гарний ніс, і чистять твого батька на всі заставки, бо він незаможний.

— Якщо ти хочеш сказати честять, тобто ганять, то так і кажи, а не вживай стосовно батька слова, які перетворюють його на якийсь закоптілий чайник, — усміхнувшись, порадила Джо.

— Ну, й до чого цей сарказм? Адже це гідно похвали — поповнювати свій лексикон, — сповнена самоповаги, відмахнулася

Емі.

— Не сваріться. Якби ж то в нас були зараз ті гроші, що їх утратив татко, коли ми були маленькими, — сказала Мег, яка була старшою і чудово пам'ятала найкращі часи своєї родини, — які б щасливі ми були!

— Нещодавно ти казала, що ми значно щасливіші, ніж діти Кінгів, дарма що вони такі грошовиті, однак живуть як кішка із собакою: сваряться та б'ються.

— Авжеж, ми щасливіші, хоч і змушені працювати. Натомість ми вміємо дати собі раду й повеселитися, і взагалі ми «гоп-компанія», як сказала б Джо.

— Джо завжди вживає такі вуличні слівця! — зауважила Емі, докірливо хитаючи головою й поглядаючи на довготелесу дівчину, яка розляглася на килимку.

Джо миттю підвелася, засунула руки в кишені та свиснула.

— Припини, Джо, це так по-хлопчачому! Терпіти не можу грубих, невихованих дівчат!

— Ненавиджу манірних і штивних нечіпах!

— «Пташечки в гніздечку всі щебечуть в лад», — так кумедно затила пісню Бет, що дівчата розсміялися.

— Обидві ви, сестрички, заслуговуєте на несхвальну оцінку, — промовила Мег, напучуючи молодших на правах старшої сестри. — На твої манери, Джозефіно, не звертали жодної уваги і вибачали твоє поводження, поки ти була маленькою. Та тепер, коли ти така висока і зачісуєшся «по-дорослому», тобі варто пам'ятати, що ти вже панночка, а не хлопчисько-паливода. А щодо тебе, Емі, то ти занадто пихата й вертлява, і наразі це просто смішно, та згодом ти ризикуєш перетворитися на дурну манірну гуску. Всі ці твої пусті словечка нітрохи не кращі, ніж вульгаризми Джо.

— Якщо Джо — хлопчисько-паливода, а Емі — манірна гуска, то хто ж тоді я? — запитала Бет, готова вислухати докори на свою адресу.

— Ти просто диво, — лагідно відповіла Мег, і ніхто не заперечив їй, адже Бет була улюбленицею всієї родини.

Грудневий день повільно перетворювався на вечір, огортаючи будинок у вечірній сутінок. Тихо падав пухнастий сніг за вікном. У каміні, біля якого з плетивом у руках сиділи чотири сестри, весело потріскуючи, вигравав вогонь. Килим на підлозі був старий і вицвілий, а меблі в кімнаті — щонайпростіші. Проте на стінах висіло кілька посправжньому гарних картин, полиці у шафі рясніли книжками, на підвіконні яскравими плямами червоніли маленькі трояндочки, і все довкруги дихало домашнім затишком і спокоєм.

Маргарет, найстаршій із сестер, нещодавно виповнилося шістнадцять років, і вона була дуже гожа собою: повненька й білолиця, з великими очима, м'яким темним волоссям і білими руками, якими вона особливо пишалася. П'ятнадцятирічна Джо, висока, смаглява, кутаста та худа, дещо скидалася на лоша, бо, здавалося, зовсім не вмiла дати собі раду зі своїми довгими незграбними руками й ногами, що їй повсякчас заважали. Єдиною її окрасою було довге

густе волосся, але зазвичай дівчина закручувала його у вузол і вкладала в сітку, щоб не заважало. До свого вбрання вона ставилася байдуже і справляла враження дівчини, яка стрімко перетворюється на жінку і страшенно цим незадоволена. Елізабет — або по-домашньому Бет — рум'яна тринадцятирічна дівчинка з ретельно розчесаним волоссям і променистими очима, сором'язлива, чемна, з незмінно лагідною усмішкою і приязним виразом обличчя. Здавалося, вона жила у власному щасливому світі, наважуючись залишити його лише для зустрічі з тими небагатьма, кого любила. Наймолодша Емі вважала себе найважливішою особою в родині. Справжня снігуронька з глибокими блакитними очима і золотистими кучериками, вона завжди стежила за своїми манерами, намагаючись поводитись, як юна леді.

Годинник вибив шосту. Невдовзі має повернутися додому матуся, і всі радо готувалися зустріти її: Бет прибрала попіл із каміна, Мег запалила лампу, Емі без нагадування звільнила найзручніше крісло, Джо вмостилася якнайближче до вогню і підсунула мамині пантофлі, щоб зігріти їх.

— Мамі потрібні нові кімнатні туфлі, ці зовсім стопталися.

— Я куплю їй на мій долар, — сказала Бет.

— Ні, я це зроблю! — вигукнула Емі.

— Я найстарша, — почала було Мег, але Джо рішуче перебила її:

— Поки татка немає, я в родині за чоловіка, тому куплю їй пантофлі, бо тато, ідучи з дому, наказав мені піклуватися про матусю.

— Нехай кожна з нас зробить їй який-небудь подарунок на Різдво, а для себе купувати нічого не будемо, — запропонувала Бет.

— Чудово, мила! Ти, як завжди, маєш рацію! Що ж ми купимо? — радісно вигукнула Джо.

На хвилюку всі замовкли у глибокій задумі, аж тут Мег виголосила, немов ідею підказали їй власні гарненькі ручки:

— Я подарую їй пару елегантних рукавичок.

— Армійські черевики, кращого годі й придумати! — вигукнула Джо.

— Кілька вишитих носовичків, — промовила Бет.

— А я куплю маленьку пляшечку парфумів, що їй подобаються. Це коштуватиме недорого, тож мені залишаться ще й гроші на олівці, — додала Емі.

— Дуже добре! На закупи підемо завтра по обіді. До Різдва залишається зовсім мало часу, а нам ще стільки всього потрібно підготувати для нашої вистави, — сказала Джо, крокуючи кімнатою туди-сюди із закладеними за спину руками. — Може, просто зараз проведемо репетицію? Емі, ходи сюди, розіграємо ще раз сцену, де ти непритомнієш, а то у тебе в ній такий вигляд, ніби ти аршин проковтнула.

— Та я ж ніколи не бачила, як непритомніють, а завальоватися плазом, як ти, і набивати ґулі не збираюся, — заперечила Емі, яка отримала роль головної героїні лише тому, що була маленька і лиходій у п'єсі міг легко підхопити її та потягти за лаштунки.

— Зроби так: заломі руки і, хитаючись, відступай та розпачливо кричи: «Родріго! Врятуй мене!» — і Джо продемонструвала цей маневр із зойком, від якого всіх аж морозом обсипало.

Емі, за прикладом сестри, спробувала виконати роль, але рухи її були різкі й незграбні, а її: «О-о!», наводило швидше на думку про укол гострою шпилькою, аніж про душевні страждання. У Джо вирвався стогін відчаю:

— Марна праця! Якщо публіка сміятиметься, мене не винувать. Тепер ти, Мег.

Далі все пішло як по маслу: дон Педро, батько героїні, кинув виклик світу у промові, завдовжки зо дві сторінки; чарівниця Гейгар проспівала заклинання над казанком, що кипів і кишів отруйними жабами; Родріго, головний позитивний герой, просто пошматував свого ланцюга, а Гуго, головний лиходій, з криком: «Ха, ха, ха!», від якого кров холонула у жилах, помер у муках, спричинених отрутою й докорами сумління.

— І як тобі вдається складати такі неймовірні п'єси, Джо? Ти справжній Шекспір! — вигукнула Бет, коли мертвий лиходій підвівся й сів, потираючи забиті лікті.

— Ну, не зовсім Шекспір, — скромно відповідала Джо. — Моя опера «Прокляття чарівниці» непогана, та добре було б поставити «Макбета». Мені завжди хотілося зіграти вбивцю. «Що бачу я? Переді мною Кинджал!»* — пробурмотіла Джо, дико вирячивши очі, й, здригаючись, стала хапати повітря, як це робив знаменитий трагик, якого вона бачила якось у театрі.

— Ні, це всього-на-всього рогач для підсмажування хліба, а замість хліба на ньому мамина пантофля! — вигукнула Мег, і репетиція закінчилася веселим реготом.

— Як приємно бачити вас у такому доброму гуморі, мої дівчатка, — пролунав біля дверей веселий голос. Сестри обернулися — на порозі кімнати стояла висока жінка з ласкавими очима й ніжним обличчям. Попри просте, невибагливе вбрання, вигляд вона мала шляхетний, і дівчатка вважали, що під сірим плащем і немодним капелюшком криється найчудовіша мама на світі.

— Ну то як, мої милі, ви сьогодні поживали без мене? Я ось, наприклад, мала багато клопоту — ми готували різдвяні посилки для армії, тож я не змогла навіть заскочити додому на обід. Ніхто

не заходив, Бет? Як твій нежить, Мег? Джо, у тебе такий стомлений вигляд. Поцілуй мене, Емі, крихітко.

Так, розпитуючи й пестячи дівчат, місіс Марч зняла мокрий плащ і капелюшок, узула теплі пантофлі, сіла в глибоке крісло й пригорнула до себе Емі, смакуючи наперед найщасливіші години повного турбот і праці дня. Дівчатка заметушилися, намагаючись — кожна на свій штиб — зробити все, аби матусі було зручно. Мег накривала на стіл, Джо принесла дрова для каміна і порозставляла стільці, з гуркотом перевертаючи все, до чого торкалася; Бет діловито снувала між кухнею та вітальною, а Емі сиділа склавши руки і давала всім вказівки.

Коли всі розсілися за столом, місіс Марч промовила з надзвичайним почуттям у голосі:

— Маю чим пригостити вас після вечері.

Щасливі усмішки, немов сонячні промінчики, осяяли дівочі личка.

— Лист! Дай, Боже, здоров'я татові! Нумо, швидше доїдайте! Емі, годі відстовбурчувати мізинчик і маніжитися над тарілкою! — вигукнула Джо, похапцем сьорбаючи чай і впустивши хліб маслом униз просто на килим.

Після вечері нарешті всі повсідалися біля каміна: мама — у великому кріслі, Бет — біля її ніг, Мег та Емі — обабіч на поруччі крісла, а Джо притулилася ззаду до спинки, щоб ніхто не побачив її сліз, якщо лист виявиться зворушливим. У листі мало йшлося про щоденні труднощі та небезпеки. Це було бадьоре послання з яскравими описами солдатського життя, і лише наприкінці автор дав волю почуттям. Його сповнене тугою серце вилилось на папері батьківською любов'ю й сумом за доньками: «Поцілуй їх за мене і скажи, що я думаю про них удень і молюся за них вночі. Я знаю: вони пам'ятають усі мої настанови і залишаються люблячими і турботливими. Чесно виконують свій обов'язок, наполегливо борються зі своїми внутрішніми ворогами й перемагають їх так відчайдушно і жваво, тож коли я повернуся, то ще глибше любитиму моїх маленьких жінок і безмірно пишатимуся ними».

Усі зітхнули, коли мама прочитала цей уривок листа. Джо не соромилась величезної сльози, що скотилася на кінчик носа, а Емі

сховала обличчя на плечі у матері та схлипнула:

— Я така себелюбна! Та я спробую стати кращою!

— Ми всі будемо старатися! — з почуттям вигукнула Мег. — Я надто багато думаю про свою зовнішність і не люблю працювати, але надалі цього не робитиму.

— А я намагатимуся стати тією «маленькою жінкою», якою він хоче мене бачити, і виконаю свій обов'язок тут, удома, а не мріятиму про військові подвиги, — промовила Джо, думаючи при цьому, що бути героєм, залишаючись удома, виявиться для неї значно важчим завданням, ніж зустрітися віч-на-віч з одним чи двома заколотниками півдня.

Бет мовчки ковтала сльози й щосили ворушила спицями, щоб, не гаючи часу, сплести сині солдатські шкарпетки і виконати свій обов'язок.

— Пам'ятаєте нашу гру «Подорож пілігримів»? — запитала місіс Марч. — Коли ви були маленькі, дуже любили в неї гратися: прив'язували на спини мішечки з клаптиками сукна замість торбинок, надягали капелюхи, брали палиці й паперові згортки, я виголошувала

напутнє слово і відряджала вас у далеку мандрівку з льоху, що був нам за Зруйноване місто, на піддашшя, де з різних гарних речей ми облаштовували Небесне місто.

— Це було неймовірно! Особливо пробиратися крізь ліс, повний левів, і битися з янголом безодні! — вигукнула Джо.

— Я любила той момент, коли ми нарешті скидали наші торбинки, а вони котилися вниз сходами, — сказала Мег.

— А мене надзвичайно тішило, коли всі ми видиралися на наш плаский дах і в яскравих променях сонця співали веселих пісень, — усміхнувшись, додала Бет.

— А я пам'ятаю небагато... Знаю лише, що страшенно боялася льоху! А ще пам'ятаю смак свіжого молока й пиріжків, що ми їли на даху... Я тепер, мабуть, дуже доросла для таких розваг, а інакше залюбки побавилась би знову, — сказала Емі, яка у своєму зрілому дванадцятирічному віці вважала за дитячі пустощі подібні ігри.

— Моя люба, ми граємо в цю гру впродовж усього життя. Наші торбинки завжди за спиною, а прагнення до добра і щастя — та провідна зоря, що веде нас крізь жалі, скорботи і безліч помилок до душевного спокою. Чому б вам, мої маленькі пілігрими, не вирушити в путь, тільки не жартома, а насправді?

— Де ж наші торбинки? — запитала Емі, яка була вельми прозаїчною юною особою і сприймала все буквально.

— У кожної з вас за спиною... Ви самі щойно визначилися, що в тих торбинках, який тягар несете. Лише Бет промовчала, бо мабуть, у неї

такої ноші немає, — зауважила місіс Марч.

— Моя ноша відома — мити посуд і витирати пил! А ще мене вкрай обтяжує погана риса: я заздрю дівчаткам, які можуть грати на хорошому фортепіано. І людей боюся...

Сестри пересміхнулися потай від Бет, бо не хотіли скривдити її.

— Тож уперед! Рушаймо в путь! — закликала Мег і задумливо додала: — «Подорож пілігримів» — це просто інша назва прагнення стати кращими, гідно сприймати всі злигодні й мінливість долі, позбутися хиб.

— А наші згортки з напуттям? — поцікавилася Джо в радісному захваті від того, що гра обіцяє додати трохи романтики до такого нудного завдання, як виконання обов'язку.

— Різdvяним ранком під подушкою кожна з вас знайде свій путівник, — відповіла місіс Марч.

Потому дівчатка принесли робочі кошики й заходилися підшивати простирадла для тітки Марч. Вельми марудна робота сьогодні аж горіла в дівочих руках, позаяк сестри пристали на пропозицію Джо: розділити довге шитво на чотири частини, назвати їх Європа, Азія, Африка й Америка і, роблячи стібки на кожній із частин, розмовляти про різні країни цих континентів.

О дев'ятій роботу скінчили і, перш ніж розійтися спати, за сімейною традицією проспівали хором кілька пісень. Ніхто, крім Бет, не міг витягти зі старенького фортепіано ніжні мелодійні звуки. Мег і матуся вели маленький хор. Емі скрекотала, як цвіркун, а Джо, почувуючись незмірно щасливою, раз у раз пускала півня й псувала гармонійний спів несподіваним переливом або хрипкими звуками.

---

* Цит. за перекладом з англійської Б. Тена (за участю Віктора Гуменюка). (Тут і далі примітки редактора, якщо не зазначено інше.)

Розділ 2

Веселе Різдво

Різдвяного ранку Джо прокинулася перша. Згадавши про обіцянку матері, вона шурхнула рукою під подушку й видобула звідти книжечку в малиновій обкладинці — чудове оповідання про дивовижне життя, найкраще з-поміж усіх коли-небудь прожитих на землі, справжній путівник для кожного пілігрима, який вирушає в далеку путь. Радісним вигуком «Щасливого Різдва!» Джо розбудила сестер і запропонувала їм теж зазирнути під подушки. Дівчата знайшли там такі самі книжечки, з таким же малюнком усередині й напутніми словами, написаними матір'ю.

— Дівчата, — серйозно сказала Мег, — упевнена, якщо ми читатимемо книжку потроху щоранку, то це буде підтримувати нас упродовж усього дня. Як гадаєте?

Сестри розгорнули свої нові книжки й занурилися в читання. Ранкове зимове сонце з ласкавим різдвяним привітом заглядало у вікна, торкаючись ніжним промінням схилених голівок і зосереджених дівочих облич, урочисто осявало маленьку кімнатку, сповнюючи її теплим затишком. Коли-не-коли тишу порушували або шелест сторінок, або глибоке зітхання котроїсь із дівчат.

За пів години Мег і Джо збігли сходами вниз, аби подякувати матусі за подарунки.

— Де ж мама? — запитала Мег у Ханни, яка жила з родиною від дня народження Мег і яку всі вважали радше подругою, аніж служницею.

— Приходив тут хлопчина якийсь просити милостині, то ваша матуся й пішла до нього додому, щоб подивитися, чим там можна допомогти, — відповіла Ханна.

— Напевно, незабаром повернеться. Ханно, накривайте на стіл, — сказала Мег, висуваючи з-під канапи кошик із подарунками для мами.

— А де ж подарунок Емі? — здивувалась вона, побачивши, що парфумів у кошику немає.

— Мені здається, вона забрала пляшечку, щоб перев'язати її стрічкою, — відповіла Джо, пританцьовуючи в новеньких пантофлях і розминаючи їх, перш ніж вручити мамі.

— Гарні у мене вийшли носовички, еге ж? — запитала Бет, яка щойно приєдналася до сестер і з гордістю розглядала не надто рівно вишиті букви.

— Мама йде! Ховаймо кошик, мерщій! — наказала Джо, коли в передпокої грюкнули двері й почулися кроки.

До кімнати квапливо ввійшла Емі в капорі та плащі.

— Де ти була? І що ти ховаєш за спиною? — здивувалася Мег.

— Тільки не смійтеся з мене! Я бігала до крамниці й поміняла пляшечку парфумів на більшу. Віддала всі свої гроші, та тепер мій подарунок найкращий!

Знову почувся грюкіт парадних дверей — і кошик зник під канапою, а дівчатка поспішили до столу, який уже було накрито до сніданку.

— Щасливого Різдва, матусю! Дякуємо за книжки! Ми вже читали їх сьогодні й робитимемо це щоранку! — вигукнули хором дівчата.

— Щасливого Різдва, донечки! Рада, що вам до вподоби мій подарунок, сподіваюся, ви часто гортатимете цю книжечку. А зараз, перш ніж ми сядемо за стіл, я хочу дещо сказати вам. Тут недалеко від нас є будинок, де мешкає одна родина, і в тому домі немає чого їсти й чим топити, тож старший хлопчик був змушений прийти до мене й розповісти, що його бідна мати лежить з немовлям, а ще шестеро дітей страждають від голоду й холоду. Дівчатка, чи погодитеся ви цій бідолашній родині подарувати на Різдво свій сніданок?

Сніданок сьогодні затримався на цілу годину. Дівчатка вже добре зголодніли, тому ніяково мовчали, поглядаючи одна на одну. Та Джо раптом палко сказала:

— Мамо, ти саме вчасно! Як добре, що ми ще не почали снідати, еге ж, дівчатка?

— Можна я допоможу віднести їжу цим бідним дітям? — схвильовано запитала співчутлива Бет.

— Я понесу вершки і булочки, — рішуче додала Емі, героїчно відмовляючись від найулюбленішого.

Мег уже накривала горщик з гречаною кашею і складала скибочки хліба в одну велику тарілку.

— Я знала, що ви чулі діти й учините саме так, — зворушено усміхаючись, сказала місіс Марч. — Ходімо всі разом, а коли повернемося, то поснідаємо хлібом і молоком.

— Ось це і означає любити ближнього більше, ніж самого себе, так по-християнськи, і мене це вельми тішить, — промовила Мег, коли вони повернулися додому і знову дістали з-під канапи кошик із подарунками, поки мати нагорі збирала одяг для бідної родини Гаммелеїв.

Звісно, подарунки сестер були простенькі, та в цих чотирьох маленьких пакуночках містилася безмежна любов, а на засланому мереживною скатертиною маленькому столику, де лежали подарунки, стояла висока ваза з червоними трояндочками — і все це надавало вітальні святково-урочистого вигляду.

— Матуся йде! Грай, Бет! Емі, відчиняй двері! Нехай живе мама! — закричала Джо, підбігаючи слідом за Мег до дверей.

Бет заграла веселий марш, Емі розчинила навстіж двері, а Мег урочисто провела матір до почесного місця. Місіс Марч була здивована і зворушена. Усміхаючись, вона розглядала подарунки і читала прикріплені до них записочки. Сміх, поцілунки, обійми, жарти — і все це в тій ніжній, невимушеній та радісній домашній атмосфері, яка робить родинні свята такими приємними і незабутніми.

А надвечір готувалися до вистави. Дівчата не могли дозволити собі великих витрат, тому їм доводилося облаштовувати декорації, вигадувати костюми, застосовуючи все, що траплялося попідруч: рубель для качання білизни правив за гітару; мазнички, обгорнуті срібним папером, — за старовинні лампи, а обладунки робили з вирізаних у формі ромбів шматочків бляхи.

Ніяких хлопчиків до участі у домашніх виставах не залучали, тож Джо могла виконувати чоловічі ролі досхочу, і вона щоразу залюбки натягувала пару чобіт із нефарбованої шкіри, що їй подарував товариш, який був знайомий з якоюсь жінкою, що близько знала справжнього актора.

Через обмеженість складу трупі двоє головних акторів грали кількох героїв у кожній постанові й мусили виучувати по три-чотири ролі, а під час вистави притьмом міняли костюми та декорації.

Різдвяного вечора глядачі (близько десятка дівчат) розсілися на ліжку, що зображало бельетаж, продзвенів дзвінок, завісу відхилили, і вистава почалася.

«Похмурий ліс», обіцяний театральною програмкою, зображали декілька кімнатних рослин у горщиках та листатий фікус, що сягав аж до стелі, шматок темно-зеленого сукна на підлозі та печера на задньому плані. Печеру було споруджено з двох письмових столів, що правили за стіни, і рами для сушіння білизни, яка виконувала функцію даху. У печері на тлі яскравого вогню виднівся чорний казанок, над яким схилилася стара чарівниця. Витримавши хвилину паузу, щоб ущухло перше хвилювання серед публіки, увійшов, побрязкуючи рапірою при боці, Гуго — лиходій із чорною бородою, у крилатому капелюсі, широкому плащі та чоботях з нефарбованої шкіри. Походивши туди-сюди сценою у великому хвилюванні, він заспівав про свою ненависть до Родріго, кохання до Зари та рішучий намір убити на смерть першого і домогтися кохання другої. Грубуватий голос Гуго, що від хвилювання часом переходив у крик, неабияк уразив глядачів, і, коли герой зупинився, аби звести дух, вони нагородили його бурхливими оплесками. Уклонившись із виглядом людини, звичної до сценічного успіху, Гуго підійшов до печери і звелів чарівниці Гейгар: «Агов, стара! Виходь! Ти мені потрібна!»

З'явилася Мег — з довгим сивим волоссям із кінського хвоста, з палицею в руці й кабалістичними знаками на плащі. Гуго зажадав від неї одного зілля, аби змусити Зару покохати його, й іншого, щоб позбавити життя Родріго. Гейгар, виконавши повну драматизму арію, пообіцяла йому те й інше і почала викликати духів. Спершу вглибині печери з'явилася маленька біла постать з блискучими крилами і золотим волоссям. Вона опустила до ніг чарівниці позолочену пляшечку й щезла. Потім із печери з шумом вискочило чорне чортеня і, жбурнувши в Гуго чорною пляшечкою, зникло, глузливо регочучи. Мелодійно обдарувавши подякою чарівницю і засунувши обидві пляшечки за халяви чобіт, Гуго пішов, а Гейгар повідомила публіці, що в минулому він убив кількох її друзів, тому вона хоче помститися. Завісу опустили, і глядачі, маючи перерву на відпочинок, стали куштувати печиво й хвалити оперу.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ